

Anvendelse af stofseler (SEL 128)

Center Pleje og Omsorg

Lovens betingelser for brug af stofsele

Følgende betingelser skal være opfyldt og dokumenteret i CARE, før stofsele (=blødt stofbælte) lovligt vil kunne anvendes som magtmiddel i forhold til en borger. Der må ikke bruges andre former for bælte.

- Borgeren har en dokumenteret betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, og han/hun er visiteret til hjælp.
- Hvis borgeren er i stand til at give informeret samtykke, skal alt hvad der er muligt, forinden være foretaget for at opnå borgerens frivillige medvirken til stofselebrugen.
- Alle andre muligheder end brug af stofsele er forgæves afprøvet eller overvejet, herunder om risikoen for personskade ved fald kan forhindres på anden måde, eksempelvis ved brug af sengehest eller madras tæt ved gulvet.
- Formålet med brug af stofsele skal være at forhindre fald. Der må ikke anvendes stofsele med henblik på at begrænse borgerens mulighed for at flytte sig.
- Der skal være nærliggende risiko for, at borgeren falder og ved et fald vil lide væsentlig personskade, dvs. mere end knubs og blå mærker. Som udgangspunkt forudsættes det derfor, at borgeren - udover at have en varigt nedsat psykisk funktionsevne - også har en væsentlig fysisk funktionsnedsættelse, så vedkommende typisk ikke kan eller (af helbredsmæssige årsager) må støtte på benene.
- Der skal foreligge en konkret viden om, at borgeren enten ofte har forsøgt at udføre handlinger, der indebærer en risiko for fald og deraf følgende væsentlig personskade, eller ofte er plaget af kramper, spasmer eller lignende, som medfører en nærliggende risiko for fald.
- Der skal foreligge en forudgående tilladelse fra Borgervisitationen på anvendelse af stofsele. Tilladelsen skal være tidsbegrænset (maksimalt 6 måneder, hvorefter der kan søges forlængelse). Der kan forlænges så ofte, der er behov for det men maksimalt 6 måneder ad gangen. Ved førstegangstilladelser skal der foretages en genvurdering efter de første 3 måneder.
- Akut anvendelse af stofsele (uden Borgervisitationens forudgående tilladelse) kan kun ske, hvis betingelserne for udøvelse af nødret er opfyldt (se nedenfor under nødret).

Ibrugtagning - når tilladelsen fra Borgervisitation er givet

- Fastspændingen med stofsele må kun ske til kørestol eller andet hjælpemiddel (seng, stol eller toilet) – aldrig til f.eks. bygningsgenstande eller andre personer.
- Der må kun anvendes stofsele, som er rekvireret fra Hjælpemiddelcentret. Seler skal opbevares sammen med en tydelig instruktion i korrekt montering og anvendelse.

- Ved brug af stofsele i seng **SKAL** der i forbindelse med anvendelse af selen være fast vagt, dvs. en medarbejder, der ikke har andre arbejdsopgaver end at tage sig af netop denne borger.

Vagten skal konstant befinde sig enten ved sengen eller i umiddelbar nærhed heraf, dvs. i boligen eller efter omstændighederne ved en åben dør ind til borgerens bolig. Det er lederen, der træffer beslutning om, hvor vagten inden for ovennævnte rammer skal befinde sig, og overvejelserne herom skal være dokumenteret i CARE.

I lederens overvejelser herom kan f.eks. indgå om borgeren er meget urolig, hvilket taler for en vagt ved sengen - eller modsat har svært ved at falde i søvn, hvis der sidder en fast vagt ved sengen, hvilket taler for at vagten sidder på gangen.

- Ved brug af stofsele i andre situationer end i seng skal lederen - før stofselen kan bringes i anvendelse - have truffet beslutning om omfanget af tilsyn og et eventuelt behov for fast vagt. Beslutningen og lederens overvejelser herom skal være dokumenteret i CARE.
- Personalet skal løbende vurdere, om der er mulighed for at iværksætte andre foranstaltninger end magtanvendelse via stofsele.

Registrering og indberetninger

Godkendt brug af sele skal registreres første gang, den tages i brug og efterfølgende hver gang borgeren modsætter sig brugen.

Registrering skal foretages straks og senest dagen efter episoden har fundet sted af den medarbejder, der har fastspændt selen. Lederen har pligt til at sørge for opfølgning og refleksion, og at indsende indberetningsskemaerne (Socialstyrelsens skema 1) én gang om måneden.

Udarbejdelse af handleplan

SEL § 136 stk. 2 pålægger kommunen at udarbejde en handleplan for alle personer, overfor hvem der er truffet beslutning om magtanvendelse. Handleplanen udarbejdes af lederen og skal indeholde:

- Formålet med indsatsen således at behovet for indgreb kan afsluttes
- Hvilken indsats, der er nødvendig for at opnå formålet
- Den forventede varighed af indsatsen

Dokumentationskrav

I forbindelse med magtanvendelsen skal følgende punkter dokumenteres i CARE:

- Formålet med magtanvendelsen.
- Hvad der forgæves er gjort/overvejet for at undgå magtanvendelsen
- At der er søgt og opnået forhåndsgodkendelse.
- Hvornår magtanvendelsen er sat i værk.
- Hvilket tilsyn, lederen har besluttet under magtanvendelsen, overvejelserne herom og hvornår der er ført tilsyn.

Omsorgsmidler - herunder sengehest

- Foranstaltninger, som udelukkende iværksættes med henblik på at skabe øget tryghed, en bedre ligge- eller siddestilling, eller forhindre skader og som ikke samtidig mod borgerens vilje forhindrer denne i at flytte sig fra et sted til et andet, er ikke magtanvendelse – men er det man kalder omsorgspligt.

Eksempler kan være brug af **sengehest, positioneringsseler, styrthjelm** mv, som sikrer, at borgeren kan ligge trygt uden uforvarende at rulle ud over sengekanten, kan sidde ret op i en kørestol eller at en spastiker kan færdes rundt i bygningen uden konstant at slå hovedet.

- Sengehesten må dog ikke slås op mod borgerens vilje eller for at forhindre borgeren i "med vilje" at komme ud af sengen. Så bruges det nemlig som et magtmiddel, og det vil under alle omstændigheder være ulovligt.

Hvornår er positioneringssele henholdsvis et omsorgs- og et magtmiddel?

Det afgørende for vurderingen er ikke selernes udformning - men formålet med brugen. Hvis det udelukkende er at sikre en siddestilling, der gør, at borgeren kan bruge en stol eller kørestol uden at glide ud af den, eller hvis det er at sikre en god og hensigtsmæssige sidestilling, er det et omsorgsmiddel.

Sele som omsorgsmiddel må kun benyttes, hvis borgeren ikke modsætter sig. Hvis borger modsætter sig, skal selen straks fjernes.

Hvis formålet derimod er at undgå en nærliggende risiko for, at borgeren vil falde og komme til skade i forbindelse med, at han eller hun rejser sig, er det et magtmiddel.

Akut behov for brug af stofsele (nødret)

Brug af stofsele uden forudgående godkendelse må kun finde sted i forbindelse med udøvelse af **nødret**. Læs nedenstående eksempel:

"Søren blev en formiddag udskrevet til plejehjem efter behandling for alvorlige brud på ben og hofter. Han er svært dement, men normalt helt rolig. Søren skal være sengeliggende i en længere periode og må under ingen omstændigheder støtte på benene. Han har hverken på

sygehuset eller efter ankomsten til plejehjemmet gjort noget som helst forsøg på at komme ud af sengen. Dagen går fint, men ud på natten opdager nattevagten, Gitte, ved et rutinetilsyn, at Søren er på vej ud af sengen. Gitte forsøger at få Søren til at blive i sengen og forsøger at ringe efter hjælp, men kan ikke få forbindelse. ”

I denne situation vil betingelserne for akut brug af sele være opfyldt, fordi:

- Der er overhængende fare for alvorlig skade, hvis hun ikke gør noget.
- Der er ikke lovlige midler til rådighed, der kunne afværge risikoen for skade (fx tilkalde assistance).
- Ulovligheden (brug af stofsele uden tilladelse) er underordnet i forhold til den alvorlige skade, hun vil afværge.
- Situationen har ikke kunnet forudses.

HUSK: I tilfælde som dette er det kun muligt at udøve nødret i form af brug af stofsele uden godkendelse, indtil det bliver muligt at iværksætte en lovlig foranstaltning, der kan afværge risikoen for skade, fx tilkaldelse af en fast vagt.

Brug af stofsele uden godkendelse skal registreres straks og senest dagen efter episoden. Indberetningsskemaet (Socialstyrelsens skema 2) skal indsendes senest på 3. dagen efter magtanvendelsen har fundet sted.

Stofseler til borgere i egen bolig

Bestemmelsen om stofseler gælder også for borgere i egen bolig, der modtager personlig og/eller praktisk hjælp. Der skal derfor søges om tilladelse til brug af stofseler hos Borgervisitation, ligesom evt. brug skal indberettes ved ibrugtagning, og derefter når borgeren modsætter sig brugen.

Hjemmeplejelederen har ansvaret for tilsynet efter ovenstående retningslinjer.

Udgifterne til stofseler afholdes af Borgervisitation.

Positioneringsseler til brug i stol eller kørestol med det formål at sikre en god og stabil siddestilling er ikke et magtmiddel men et omsorgsmiddel – se ovenfor under omsorgsmidler.